

<https://doi.org/10.36719/2706-6185/43/7-10>

Vüqar Əliyev
Bakı Dövlət Universiteti
filologiya elmləri doktoru
oghuz78@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7064-992X>

Rəqəmsal diplomatiya: müasir xarici siyasətin yeni aləti

Xülasə

Rəqəmsal diplomatiya, müasir dövrün texnoloji yenilikləri ilə ənənəvi diplomatik praktikaları birləşdirən yeni bir yanaşma, müasir xarici siyasət alətlərinin ən yeni və dinamik formalarından biridir. Bu anlayış, dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların xarici siyasət və diplomatik fəaliyyətlərini rəqəmsal platformalar və texnologiyalar vasitəsilə həyata keçirmə prosesini ifadə edir. Bu yanaşma, ənənəvi diplomatiyanın rəqəmsal texnologiyalarla və onlayn mühitlərlə birləşməsini nəzərdə tutur. Rəqəmsal diplomatiya, qlobal arenada daha sürətli və geniş təsir imkanları yaratmaqla bərabər, məlumatın daha geniş kütlələrə çatdırılmasını və ictimaiyyətlə daha sıx əlaqənin qurulmasını təmin edir.

Açar sözlər: *rəqəmsal diplomatiya, beynəlxalq təşkilatların xarici siyasəti, onlayn mühit, müasir xarici siyasət alətləri, ictimaiyyətlə əlaqələr*

Vugar Aliyev
Baku State University
Doctor of Philology
oghuz78@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7064-992X>

Digital Diplomacy: A New Tool of Modern Foreign Policy

Abstract

Digital diplomacy represents a transformative approach that integrates traditional diplomatic practices with modern technological innovations. This concept encompasses the foreign policy and diplomatic activities of states and international organizations conducted through digital platforms and technologies. This approach by merging conventional diplomacy with digital tools, and online environment. Digital diplomacy creates faster and broader influence in the global arena, enhances information dissemination to a wider audience, and fosters closer relationships with the public.

Keywords: *digital diplomacy, foreign policy of international organizations, online environment, modern foreign policy tools, public relations*

Giriş

Sosial media istifadəsi

X (twitter): Xarici işlər nazirlikləri və diplomatlar üçün əsas platformalardan biridir. Qısa və ani mesajlarla məlumatlar paylaşılır, ictimai rəy öyrənilir.

Facebook və Instagram: Vizual məzmunlar, foto və videolar vasitəsilə daha geniş auditoriyaya çatmaq mümkündür. Məsələn, səfirliklərdəki tədbirlər, ikitərəfli görüşlər və s.

LinkedIn: Peşəkar əlaqələrin qurulması və saxlanması üçün istifadə olunur. Diplomatlar və dövlət nümayəndələri burada öz fəaliyyətlərini və məqalələrini paylaşa bilərlər.

Onlayn müzakirələr və vebinarlar

Vebinarlar və Virtual Konfranslar: Pandemiya dövründə xüsusilə populyarlaşan bu vasitələr vasitəsilə diplomatlar və dövlət nümayəndələri qlobal məsələləri müzakirə edir, təcrübə mübadiləsi aparır və əməkdaşlıq imkanlarını araşdırır (Bjola & Holmes, 2015).

Onlayn müzakirə platformaları: Diplomatlar xüsusi onlayn müzakirə forumlarında və platformalarda müxtəlif mövzularla bağlı diskussiyalar aparırlar.

E-Səfirliklər və E-Xidmətlər

Konsulluq Xidmətləri: Viza müraciətləri, sənəd təsdiqləmələri və digər konsulluq xidmətləri onlayn şəkildə həyata keçirilir.

Məlumatlandırma: Xarici vətəndaşlar üçün ölkə haqqında məlumatlar, turizm, ticarət imkanları və s. məlumatlar təqdim olunur (Deruda, 2014).

Məlumatların toplanması və analizi

Rəqəmsal Alətlər: Sosial media və onlayn platformalardan toplanan məlumatlar analiz edilərək ictimai rəy haqqında məlumat əldə edilir və xarici siyasətlər buna uyğun formalaşdırılır.

Data Analitikası: Dövlətlər rəqəmsal diplomatiyada istifadə olunan məlumatları analiz edərək strateji qərarlar qəbul edirlər (Melissen, 2005).

Bu mənada komponentlərin hər biri ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirildikdə rəqəmsal Diplomatianın bir sıra *üstünlükləri* ortaya çıxır:

Geniş yayılma: Rəqəmsal platformalar vasitəsilə məlumat və mesajlar daha geniş auditoriyaya çatdırılır.

Effektiv əlaqə: Diplomatik proseslər daha sürətli və effektiv şəkildə həyata keçirilir, çünki məlumatlar anında paylaşılır və müzakirələr onlayn şəkildə aparılır (Ross, 2015).

Aşağı xərclər: Fiziki görüşlər və tədbirlər tələb etmədən onlayn mühitdə diplomatik fəaliyyətlər daha az maliyyə və vaxt xərci ilə həyata keçirilir.

Transparantlıq və şəffaflıq: Sosial media və rəqəmsal platformalar vasitəsilə dövlətlər fəaliyyətləri haqqında daha şəffaf məlumatlar paylaşır və ictimaiyyətlə daha açıq şəkildə əlaqə qurur (Sandre, 2015).

Tədqiqat üsulu

Məqalədə mövzu ilə bağlı elmi ədəbiyyat və araşdırmalardan, beynəlxalq təcrübədə bu istiqamətdə tətbiq edilən modellərdən bəhs edilib.

Konseptuallaşdırma

Rəqəmsal diplomatiyanın çağırışları

Rəqəmsal diplomatiya, müasir dünya siyasətində əhəmiyyətli bir rol oynayır və dövlətlər arasında əlaqələrin gücləndirilməsi üçün mühüm bir vasitədir. Lakin, bu sahədə mövcud olan çağırışlar və problemlər həll edilməlidir. Dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar, rəqəmsal diplomatiyanın daha effektiv və etibarlı şəkildə həyata keçirilməsi üçün birgə səylər göstərməli və müvafiq tənzimləyici çərçivələr yaratmalıdırlar. Bu, rəqəmsal diplomatiyanın potensialını tam şəkildə istifadə etməyə və qlobal sülh və əməkdaşlığı təşviq etməyə imkan verəcəkdir (Bollier David).

Məlumatın doğruluğu və təhlükəsizliyi: Rəqəmsal diplomatiya, sosial media və internet üzərindən geniş kütlələrə sürətli məlumat yayma imkanı yaradır. Lakin bu prosesdə məlumatların doğruluğu və təhlükəsizliyi məsələləri ön plana çıxır. Saxta xəbərlər və dezinformasiya kampaniyaları, diplomatik münasibətləri zədələyərək və ictimai rəyi manipulyasiya edə bilər. Məsələn, 2016-cı il ABŞ prezident seçkilərində Rusiyanın dezinformasiya kampaniyaları bu məsələnin əhəmiyyətini vurğuladı (Handson Fergus).

Şəffaflıq və hesabatlılıq: Rəqəmsal platformalar vasitəsilə diplomatik fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi şəffaflıq və hesabatlılıq tələblərini artırır. Dövlətlər və diplomatlar, rəqəmsal platformalarda yayımlanan məlumatların doğru və şəffaf olmasını təmin etməlidirlər. Bu, həmçinin ictimaiyyətin etimadını qazanmaq üçün vacibdir (Manor İlan).

Mədəniyyətlərarası əlaqələr: Rəqəmsal diplomatiya, müxtəlif mədəniyyətlər və dillər arasındakı fərqliliklər səbəbindən çağırışlarla üzləşə bilər. Diplomatik mesajların və məlumatların müxtəlif mədəniyyətlər tərəfindən yanlış anlaşılması və ya fərqli şərh edilməsi mümkündür. Bu, dövlətlər arasında anlaşılmazlıqlara və gərginliklərə səbəb ola bilər.

Texnoloji bərabərsizlik: Rəqəmsal diplomatiyanın effektiv olması üçün bütün ölkələrin və diplomatların texnoloji imkanlara və rəqəmsal bacarıqlara malik olması vacibdir. Lakin, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə texnoloji bərabərsizliklər və rəqəmsal imkanların məhdud olması bu sahədə prob-

lemlərə səbəb olur. Bu, bəzi ölkələrin rəqəmsal diplomatiya proseslərindən kənar qalmasına gətirib çıxara bilər (Seib Philip).

Qanunvericilik və Tənzimləmə: Rəqəmsal diplomatiyanın həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq qanunvericilik və tənzimləmə çərçivələrinin mövcud olmaması problemlərə səbəb olur. Dövlətlər arasında rəqəmsal platformaların istifadəsi ilə bağlı qaydaların və standartların müəyyən edilməməsi, ziddiyyətlərə və münaqişələrə səbəb ola bilər.

Rəqəmsal diplomatiyanın nümunələri

Rəqəmsal diplomatiya, müxtəlif ölkələrin xarici siyasət və diplomatik məqsədlərini həyata keçirmək üçün rəqəmsal platformalardan istifadə etmələrini əhatə edir. Aşağıda rəqəmsal diplomatiyanın bəzi əlamətdar nümunələrini təqdim etmək istərdik:

1. ABŞ Dövlət Departamentinin "21st Century Statecraft" İnisiyativ

ABŞ Dövlət Departamenti, rəqəmsal diplomatiyanın öncülərindən biridir və "21st Century Statecraft" adlı təşəbbüsü ilə rəqəmsal vasitələrdən istifadə edərək diplomatik səylərini genişləndirmişdir. Bu təşəbbüs çərçivəsində, ABŞ hökuməti sosial media platformalarından (məsələn, Twitter, Facebook) istifadə edərək qlobal miqyasda ictimaiyyətlə əlaqə saxlamış və müxtəlif beynəlxalq məsələlər barədə məlumat yaymışdır.

2. İsrailin "Hasbara" Kampaniyası

İsrailin "Hasbara" kampaniyası, rəqəmsal diplomatiyanın başqa bir uğurlu nümunəsidir. İsrail hökuməti, sosial media vasitəsilə ölkənin mövqeyini müdafiə etmək və qlobal ictimai rəyə təsir etmək məqsədilə genişmiqyaslı kampaniyalar həyata keçirir. Bu kampaniyalarda hökumət rəsmiləri və diplomatlar Twitter, YouTube və digər platformalarda aktivdirlər (Zaharna).

3. Hindistanın "MyGov" Platforması

Hindistan hökuməti "MyGov" adlı platforma vasitəsilə vətəndaşlarla interaktiv əlaqələr qurur və hökumət siyasətləri barədə məlumat yayır. Bu platforma, rəqəmsal diplomatiyanın daxili səviyyədə tətbiqinə yaxşı bir nümunədir və hökumət ilə vətəndaşlar arasında daha yaxın bir əlaqə qurmağa kömək edir.

4. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sosial Media Fəaliyyətləri

BMT, müxtəlif qlobal problemlər barədə məlumat yaymaq və dəstək toplamaq məqsədilə rəqəmsal platformalardan geniş istifadə edir. BMT-nin müxtəlif orqanları (məsələn, UNICEF, UNDP) sosial media vasitəsilə kampaniyalar həyata keçirir və qlobal ictimaiyyətlə fəal əlaqə saxlayır.

5. Birləşmiş Krallığın "Digital Diplomacy" İnisiyativləri

Birləşmiş Krallığın Xarici İşlər, Millətlər Birliyi və İnkişaf İdarəsi (FCDO) rəqəmsal diplomatiya vasitəsilə qlobal səylərini artırmaq üçün bir sıra təşəbbüslər həyata keçirir. Bu təşəbbüslər, sosial media kampaniyaları, onlayn tədbirlər və rəqəmsal vasitələrdən istifadə edərək müxtəlif beynəlxalq məsələlərdə iştirak etməyi əhatə edir (DiploFoundation).

6. Çin Xalq Respublikasının "Public Diplomacy" Fəaliyyətləri

Çin hökuməti "public diplomacy" (ictimai diplomatiya) strategiyaları çərçivəsində, müxtəlif rəqəmsal platformalardan istifadə edərək ölkənin beynəlxalq imicini gücləndirməyə çalışır. Çin diplomatları və dövlət media orqanları Twitter və digər platformalarda aktivdirlər və Çin siyasətlərini müdafiə edirlər.

7. Estoniyanın "e-Estonia" İnisiyativ

Estoniya, rəqəmsal diplomatiyanın texnoloji inkişafı ilə birləşdirildiyi bir ölkədir. "e-Estonia" layihəsi, ölkənin rəqəmsal sahədə əldə etdiyi uğurları nümayiş etdirir və rəqəmsal hökumət modelini tanıdır. Bu layihə, Estoniyanın beynəlxalq səviyyədə rəqəmsal diplomatiya sahəsində liderlərdən biri kimi tanınmasına kömək edir.

Bu nümunələr rəqəmsal diplomatiyanın müxtəlif ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən necə tətbiq edildiyini göstərir. Rəqəmsal platformalar diplomatik əlaqələri genişləndirmək və qlobal miqyasda təsirli olmaq üçün güclü vasitələr təmin edir (USC Center on Public Diplomacy).

Nəticə

Rəqəmsal diplomatiya müasir dövrün texnoloji inkişafı ilə ənənəvi diplomatik praktikaları birləşdirən yeni bir yanaşmadır. Bu yanaşma dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların xarici siyasət və diplomatik fəaliyyətlərini daha effektiv və sürətli şəkildə həyata keçirməsinə imkan verir. Rəqəmsal diplomatiya qlobal arenada daha geniş təsir imkanları yaratmaqla bərabər, məlumatın daha geniş kütlələrə çatdırılmasını və ictimaiyyətlə daha sıx əlaqənin qurulmasını təmin edir. Bununla belə, rəqəmsal diplomatiyanın qarşısında kibertəhlükəsizlik, dezinformasiya və mədəniyyət-dil bariyerləri kimi çağırışlar da mövcuddur. Bu çağırışların həlli üçün dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar effektiv strategiyalar hazırlamalıdır. Rəqəmsal diplomatiya XXI əsrin diplomatik fəaliyyətlərinin ayrılmaz bir hissəsinə çevrilmişdir və gələcəkdə daha da inkişaf edərək beynəlxalq münasibətlərdə daha böyük rol oynayacaqdır.

Ədəbiyyat

1. Bjola, C., & Holmes, M. (2015). *Digital diplomacy: Theory and practice*. Routledge.
2. Bollier, D. (n.d.). *Digital diplomacy: The impact of the internet on international relations* (Berkman Center for Internet & Society Research Publication).
3. Deruda, A. (2014). *The digital diplomacy handbook: How to use social media to engage with global audiences*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
4. DiploFoundation. (n.d.). *Twiplomacy*.
5. Hanson, F. (n.d.). *The rise of digital diplomacy: From the Franklin to the tweet*. Foreign Affairs.
6. Manor, I. (n.d.). *The digitalization of public diplomacy*. Global Policy.
7. Melissen, J. (2005). *The new public diplomacy: Soft power in international relations* (Studies in Diplomacy and International Relations). Palgrave Macmillan.
8. Ross, A. (2015). *Twiplomacy: The rise of social media in diplomacy*.
9. Sandre, A. (2015). *Digital diplomacy: Conversations on innovation in foreign policy*. Rowman & Littlefield Publishers.
10. Seib, P., & Volcic, Z. (n.d.). *Digital diplomacy: Modelling Israeli–Palestinian cooperation on digital platforms*. *Journal of International Communication*.
11. USC Center on Public Diplomacy. (n.d.).
12. Zaharna, R. S. (n.d.). *From public diplomacy to public engagement: The transformation of US public diplomacy*. *The Hague Journal of Diplomacy*.